

Wat doet de basisschool De Piramide tegen pesten?

Juli 2025

Anti-pestprotocol op basisschool De Piramide

Dit anti-pestprotocol heeft als doel te bewerkstelligen dat...

- Iedereen de waarden/normen van onze school (zie grondwet) kent en gebruikt zodat iedereen zich veilig voelt en zich optimaal kan ontwikkelen.
- Pesten vroegtijdig wordt gesignaleerd en wordt opgelost via het werkmodel: De 5-sporen aanpak van Bob van der Meer
- Wij (te allen tijde) het probleem van pesten op een goede manier willen aanpakken en de medewerking van ouders hierin vragen
- Het protocol de leerlingen, leraren en ouders duidelijkheid geeft over hoe pesten wordt voorkomen en hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen alle betrokkenen: leraar, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders.

Inhoudsopgave van dit protocol

Pag. 2 - Pesten

Pag. 2 - Vormen van pesten/onacceptabel gedrag

Pag. 2 - De preventieve aanpak

Pag. 3 - De curatieve aanpak

Pag. 4 - Werkmodel: De 5-sporen aanpak van Bob van der Meer

Pag. 5 - Herstelgesprekken

Pag. 5 - Schorsing

Pag. 6 - Digitaal pesten

Pag. 6 - Dossiervorming

Pag. 6 - Anti-pest coördinator

Pag. 6 - Evaluatie anti-pestprotocol

Pag. 6 - Veiligheidsmonitor

Pag. 7 - Ten slotte

Pag. 7 - Noot

Pag. 8 - Bijlage 1 Groepsrollen bij (online)pesten

Pag. 10 - Bijlage 2 Herstelgesprekken

Pesten

Pesten vindt overal plaats. Helaas behoort pesten tot gedrag dat door alle tijden en overal op de wereld is terug te vinden.

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen *pesten*, een *conflict* hebben en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen *pesten* en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontgaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het verschil met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, ook niet als gevolg van uitlokking.

Ter info bijlage 1 De groepsrollen bij (online) pesten.

Vormen van pesten/ onacceptabel gedrag

Verbaal: schelden, uitlachen, rot opmerkingen maken

Non-verbaal: rollende ogen, dodelijke blikken, zuchten

Fysiek: slaan, schoppen, bijten, knijpen, spugen, achtervolgen, opjagen, klemzetten, opsluiten, dwingen iets te doen of wapens trekken

Relationeel: buitensluiten, negeren, roddelen

Materieel: spullen vernielen, stelen, verstoppen, afpersen

Digitaal: via digitale apparaten schelden, uitlachen, rot opmerkingen maken en/of buitensluiten

De preventieve aanpak

Bij de start van het schooljaar besteden wij aandacht aan groepsvorming en aan een positief sociaal klimaat door gebruik te maken van het programma van Vreedzaam.

Een belangrijk onderdeel van Vreedzaam is de grondwet. Hierin staan heldere en zichtbare basisregels: 'Zo doen wij het op onze school!' Door de grondwet na te leven, aandacht te besteden aan de groepsvorming en concrete verwachtingen met de groep uit te werken voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten.

Onze school staat voor saamhorigheid, waarin leerlingen elkaar helpen verder dan de muren van de klas en verder dan de muren van de school. Wij zoeken niet naar onze onderlinge verschillen, maar kijken naar wat we gemeen hebben.

De school en de klas is een positieve sociale gemeenschap waarin;

- we luisteren naar elkaar
- rekening houden met elkaar
- allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap
- zorg voor elkaar centraal staat
- het recht hebt om jezelf te zijn
- een 'fijn' groepsklimaat

'Visie op schoolveiligheid' – leerlingen en medewerkers:

Het creëren van een sociaal veilig schoolklimaat is niet alleen noodzakelijk om goed te kunnen leren maar ook omdat het moet. Zorgen voor de sociale veiligheid van leerlingen én medewerkers is namelijk wettelijk verplicht.

Leerlingen zitten op school om te leren. Ze zijn pas in staat om te leren en zichzelf te ontwikkelen als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is het nodig dat ze zich kwetsbaar kunnen opstellen, dat ze zich gezien en geaccepteerd voelen en dat ze het gevoel hebben erbij te horen.

Zorgen voor sociale veiligheid gaat dus over méér dan het tegengaan van onveiligheid. Leerlingen hebben ruimte nodig om te mogen ontdekken waar grenzen liggen, om fouten te maken, om te leren verantwoordelijkheid te nemen en daarop te worden aangesproken.

Voor leerlingen is de school niet alleen de plek waar ze lesstof leren, maar ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten en waar zij kennismaken met de samenleving en verschillen in normen, waarden en omgangsvormen.

Ook voor medewerkers geldt dat zij hun werk pas goed kunnen doen als ze zich veilig voelen, zich kwetsbaar op kunnen stellen en zich gezien en gehoord voelen. Ook zij moeten fouten kunnen maken en aangesproken worden op verantwoordelijkheden.

De curatieve aanpak

Wij letten op plaagsituaties in de school en op het schoolplein. Plagen speelt zich af op de grens van het aanvaardbare, maar kan makkelijk overgaan in ruzie of zelfs pesten.

Bij een conflict (uitlopend in pesten) stimuleren we de kinderen allereerst om samen tot een oplossing te komen, zoals bij Vreedzaam wordt aangeleerd. Zij worden aangemoedigd gebruik te maken van het stappenplan 'praat het uit'. Wanneer dit geen oplossing oplevert moet het probleem aan de leerkracht gemeld worden. Ook kunnen zij de mediators vragen te helpen.

Als pesten serieus wordt of wanneer er een gevaarlijke situatie ontstaat, wordt dit of door de leerkracht gesignaleerd of aangegeven door de betreffende leerlingen/omstanders. De leerkracht brengt de partijen 'tot elkaar'. De gemaakte afspraken, die aan het begin van het schooljaar met de groep zijn besproken/opgesteld, zijn hierbij leidraad.

De leerkracht laat de kinderen zien wat zij elkaar en anderen aandoen met hun gedrag. Het kan zijn dat we lesmateriaal uit een bepaalde methode gebruiken om er met de hele klas aan te werken. Ook tijdens de lessen van Vreedzaam komen lastige problemen aan bod en wordt ervaren welke oplossingen mogelijk zijn.

Als er zich pestincidenten voordoen, gaan wij altijd eerst na of het programma van Vreedzaam (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Hoe is de veiligheid van de groep? Is iedereen gericht op het elkaar helpen en ondersteunen? Zijn er subgroepen? Worden de leiders juist gevraagd zich verantwoordelijk te maken voor positieve taken en verantwoordelijkheden? Etc.

De bovengenoemde fases noemen wij het begin van de geleidende schaal:

- preventief leren hoe kinderen met conflicten/pesten kunnen omgaan
- het stappenplan 'praat het uit' inzetten
- mediator of leerkracht inschakelen om te bemiddelen
- het mogelijk herhalen van enkele DVS lessen

Vervolgens is er in sommige situaties meer nodig. Alle onderstaande interventies en extra acties worden door de leerkrachten genoteerd in Esis. Leerkrachten lichten ouders in over het handelen en vragen medewerking om aan ongewenst gedrag een einde te maken. Hieronder de interventies die mogelijk worden ingezet, dit is uiteraard leerling afhankelijk en situatie afhankelijk.

- het inzetten van de 5-sporen aanpak (zie kopje werkmodel van Bob van der Meer)
- het voeren van herstelgesprekken
- het schorsen van leerlingen

In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

Werkmodel: De 5-sporen aanpak van Bob van der Meer

De 5-sporen aanpak is een manier om in onze school het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pester(s), de ouder(s), de klas- of groepsgenoten en de school. De 5-sporen aanpak is bedacht en uitgewerkt door Bob van der Meer, die al sinds de jaren tachtig aandacht vraagt voor pesten.

Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, wij moedigen empathie aan en stellen iedereen verantwoordelijk. De aanpak is positief en oplossingsgericht en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende sporen onderscheiden:

1. Steun en hulp gepeste leerling
2. Steun en hulp pester: stimuleren gedragsverandering
3. Andere leerlingen betrekken bij oplossen van pesten
4. Ouders gepeste kind en pester betrekken
5. Medewerkers ondersteunen in de aanpak van pesten

Soms moet deze cyclus nog één of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Spoor 1: Het gepeste kind steunen.

Dat wil zeggen: • luisteren naar wat er gebeurd is • het probleem van het kind serieus nemen • met het kind overleggen over mogelijke oplossingen • samen met het kind werken aan die oplossingen • eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining) • zorgen voor vervolgesprekken.

Spoor 2: De pester steunen.

Dat wil zeggen: • met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent • het kind helpen zijn relaties met andere kinderen te verbeteren • zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als leerkracht daaraan gaat doen • grenzen stellen en die consequent handhaven • het kind helpen zich aan regels en afspraken te houden • zorgen voor vervolgesprekken.

Spoor 3: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten.

Dat wil zeggen: • met de kinderen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin • met de andere kinderen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin • samen met de kinderen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen.

Spoor 4: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester betrekken.

Dat wil zeggen: • ouders die zich zorgen maken serieus nemen • ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen

- met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken
- zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Spoor 5: Medewerkers ondersteunen in de aanpak van pesten.

Dat wil zeggen: • de school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid • de school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

De hiervoor beschreven 5-sporen aanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat. Soms zijn de peestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken.

Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier. Schorsing van een leerling is een noodoplossing en geen oplossing van het probleem. Om leerlingen te verbinden gebruiken wij tijdens de 5-sporen aanpak de vorm 'herstelgesprekken'.

Herstelgesprekken

De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie.

Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (ouders, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken.

Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de gevolgen van pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

Zie ook bijlage 2 Herstelgesprekken.

Schorsing

Ter bescherming van de gepeste leerling kunnen wij, als alle pogingen (inclusief herstelgesprekken en/of externe hulpverlening) geen resultaat hebben gehad, overgaan tot schorsing

Het schorsen van leerlingen wordt alleen ingezet als alle stappen zijn gezet en andere middelen zijn uitgeput.

In een gesprek tussen school en ouders wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. De leerling mag de dag erna weer in de groep terugkeren.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing.

Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Schorsing wordt daarom alleen ingezet als tijdelijke noodoplossing.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten.

Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet!

Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen te leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot *digitaal* burger.

Het gebruik van apparatuur op school zoals smartphones of smartwatches staat in onze schoolgids vermeld.

Digitaal pesten en over online communiceren

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld over het gebruik van een groepsapp of het gebruik van Teams.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen.

We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Ook digitaal pesten dat buiten schooltijd gebeurt kan worden gebruikt als 'teachable moments'. Mocht u als ouder digitaal pesten signaleren is het van belang om dit met uw kind te bespreken en te melden bij de leerkracht. Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep.

In het kader van Vreedzaam besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren/digitaal burgerschap.

Bureau Halt kan op aanvraag een les komen geven over digitaal pesten in de bovenbouw.

Dossiervorming

Het is voor de continuïteit in de aanpak en de doorgaande pedagogische lijn van belang dat wij goed bijhouden wat zich rondom pestgedrag heeft afgespeeld. Dat betekent dat in Esis terug te lezen moet zijn wat er is gesignaleerd en wat de aanpak van het pestprobleem is geweest en welke acties zijn ondernomen om het te stoppen.

Anti-pest coördinator

De taken van een 'anti-pest coördinator' zijn op onze school verdeeld in de werkgroep pedagogisch klimaat.

Evaluatie anti-pestprotocol

Dit anti-pestprotocol evalueren wij minimaal 1x per schooljaar.

De eerstvolgende evaluatie is mei/juni 2026.

Veiligheidsmonitor

We gaan structureel na of de doelen van Vreedzaam wel gehaald worden, met behulp van de evaluaties die Vreedzaam beschikbaar stelt. Daarnaast nemen we ook jaarlijks de wettelijk verplichte veiligheidsmonitor af, een instrument dat inzicht geeft in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de feitelijke aantasting van de sociale veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Wij gebruiken daarvoor Leerling In Beeld (LIB).

Ten slotte

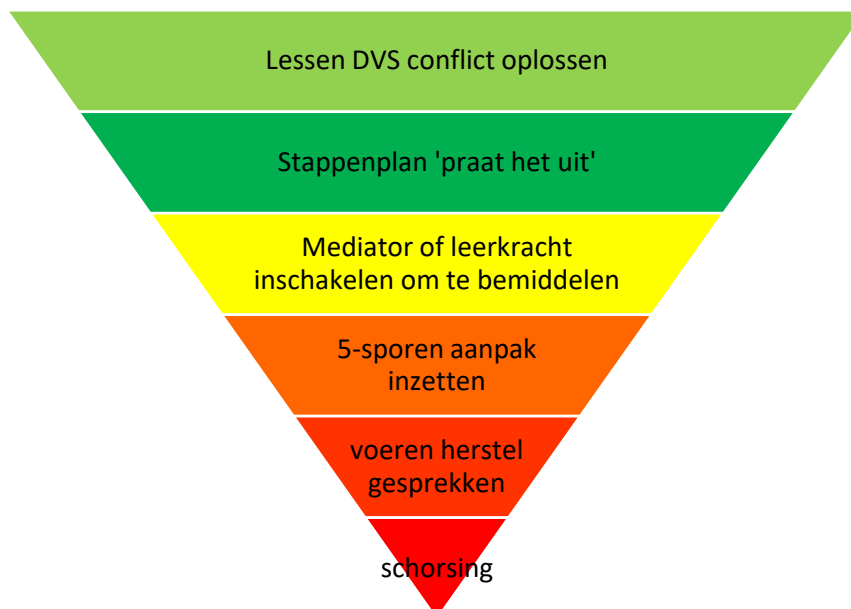
Fasegewijze aanpak

Vreedzaam gaat voor een fasegewijze aanpak.

Om de school een veilige plaats voor kinderen te laten zijn, is het nodig bij de aanpak van pesten en ander grensoverschrijdend gedrag, helder te zijn in alle stappen die in principe gezet kunnen worden.

Bijzondere aandacht vragen wij voor de gedachte dat herstel van de relatie nadat een leerling een andere leerling/leerkracht ernstig heeft beschadigd, een te onderzoeken mogelijkheid kan zijn. Immers, vaak komen kinderen elkaar in andere omstandigheden weer tegen. Herstelgesprekken vragen om een nauwgezette en zorgvuldige aanpak. Centraal staat het belang van de beschadigde. Herstelgesprekken, de rol van de anti-pest coördinator en schorsing (bestuursbeleid).

De fasegewijze aanpak bij pesten:

Noot

Er is bij de totstandkoming van het anti-pestprotocol op basisschool De Piramide als vreedzame school gebruik gemaakt van de map Werken aan sociale veiligheid – Vreedzaam en de volgende websites:

https://www.sintemaerte.nl/wp-content/uploads/sites/3/2014/06/De_Vijfsporenaanpak.pdf

<https://www.socialmediaimpact.nl/blog/smartwatches-toestaan-of-verbieden/>

<https://www.cedgroep.nl/merken/werken-met-vreedzaam>

<https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/sociale-veiligheid-op-school/#wat-is-sociale-veiligheid>

Bijlage 1:

Groepsrollen bij (online)pesten

"Kinderen maken in een klas onderscheid tussen kinderen die er wel toe doen en kinderen die er niet toe doen. De kinderen die er zogenaamd niet toe doen, zijn vaak het slachtoffer van pesten. De pester wil graag een hoge sociale status en geliefd zijn. Omdat de pester vaak een bovengemiddeld begrip heeft van wat mensen denken en voelen, weet hij ook wat de zwakke plekken zijn van anderen. Door zijn macht te gebruiken, krijgt de pester waardering van anderen en bereikt hij de sociale status die hij wil bereiken", aldus hoogleraar sociologie René Veenstra.

De hele klas/groep speelt een rol bij pesten

Kinderen die pesten, doen dat meestal omdat ze aan anderen willen laten zien hoe cool en stoer ze zijn. Pesten gebeurt daarom bijna altijd als er ook andere kinderen bij aanwezig zijn. Zij vormen het publiek. De reactie van het publiek is heel belangrijk. Als het publiek lacht of de pester aanmoedigt dan heeft de pester het gevoel dat hij of zij inderdaad heel cool en stoer is. Maar als het publiek opkomt voor het slachtoffer dan voelt de pester zich helemaal niet cool en stoer en stopt hij of zij vaak met pesten.

Rollen bij pesten

1. Slachtoffer (jongen met geel shirt)

Het slachtoffer is degene die gepest wordt. Kinderen die gepest worden, voelen zich vaak eenzaam, angstig en verdrietig.

2. Pester (jongen met rood shirt)

Pesters pesten omdat ze cool en stoer willen zijn. Pesten kan op verschillende manieren gedaan worden: fysiek (schoppen, slaan), verbaal (uitschelden), relationeel (roddelen), materieel (spullen kapot maken) en cyber pesten (online pesten).

3. Assistent (meisje met rood shirt)

De assistent begint zelf niet met pesten, maar gaat meedoen zodra iemand anders begonnen is. De assistent helpt de pester dus.

4. Versterker (jongen met blauw shirt rechts)

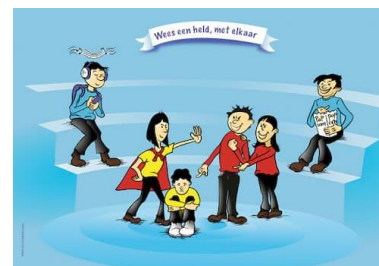
Versterkers pesten zelf niet maar lachen om de pester of moedigen deze aan. De versterkers geven de pester het gevoel dat pesten leuk of grappig is.

5. Verdediger (meisje met cape)

Gelukkig zijn er ook verdedigers. Zij helpen het slachtoffer. Dat kan door tegen de pester te zeggen dat hij of zij moet ophouden, maar ook door bijvoorbeeld met het slachtoffer naar de meester of juf te gaan.

6. Buitenstaander (jongen met blauw shirt links)

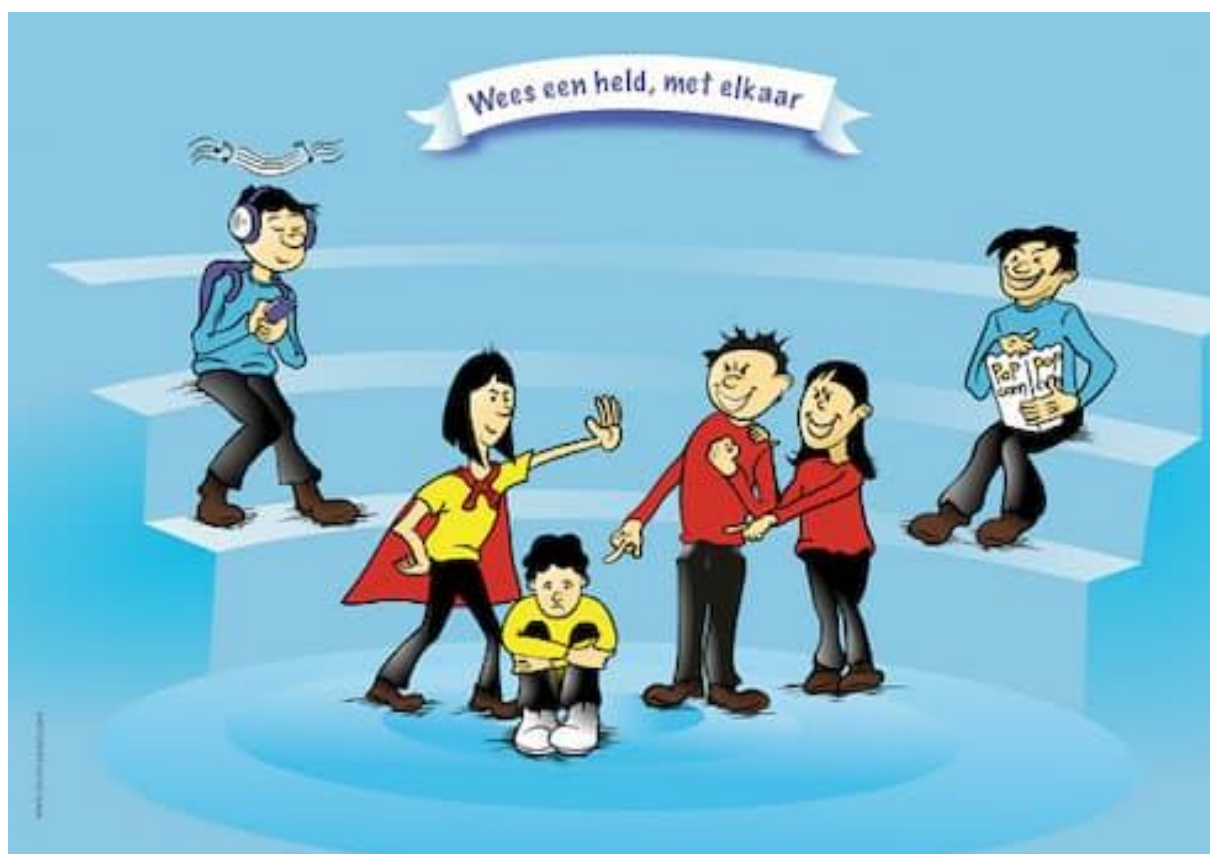
Buitenstaanders weten meestal wel dat er gepest wordt, maar bemoeien zich er niet mee. Dit kan het slachtoffer het gevoel geven dat zij het niet zo erg vinden dat er gepest wordt.

Vragen om in de klas te bespreken

- Wie doet wat op deze afbeelding?
- Welke rol neem jij meestal aan (als het niet wenselijk is om dit klassikaal te bespreken de kinderen hier zelf over na laten denken)?
- Hebben kinderen altijd dezelfde rol of kun je ook meerdere rollen hebben? (antwoord: kinderen hebben meerdere rollen, afhankelijk van de situatie)
- Op welke manieren kun je iemand die gepest wordt helpen?
- Waarom heeft het meisje met het gele shirt een cape om?

<https://www.stoppestennu.nl/rollen-bij-pesten-voor-leerlingen>

Bijlage 2: Herstelgesprekken

Herstelgesprekken

De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen.

Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie.

Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken.

Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

De basisvragen

De basisvragen die centraal staan bij herstelgesprekken zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren wij hierover voor de toekomst?